

15η Διδακτική Ενότητα Ορισμός της αρετής

**Κείμενο αναφοράς: Αριστοτέλης, Ἠθικά Νικομάχεια,
B 6.10-13·16, 1106b18-28· 1106b36-1107a6**

Ετυμολογικά και ομόρριζα στη νέα ελληνική

• **φοβηθῆναι < φοβέομαι-οὔμαι (< φόβος < φέβομαι = από φόβο τρέπομαι σε φυγή):** αγοραφοβία, αγοραφοβικός, ανθρωποφοβία, άφοβος, εκφόβηση, εκφοβητικός, εκφοβισμός, εκφοβιστικός, έμφοβος, επίφοβος, ευθυνόφοβος, κενοφοβία, κλειστοφοβία, κλειστοφοβικός, μικροβιοφοβία, μυοφοβία, ξеноφοβία, ξеноφοβικός, περίφοβος, υδροφοβικός, υψοφοβία, φοβέρα, φοβέρισμα, φοβερός, φόβητρο, φοβητσιάρης, φοβία, φοβικός, φοβιστικός, φόβος.

• **θαρρῆσαι < θαρρέω-ῶ (< θάρσος ή θάρρος με αφομοίωση του σ προς το ρ):** αναθάρρηση, αποθάρρυνση, αποθαρρυντικός, ενθάρρυνση, ενθαρρυντικός, θαρραλέος, θάρρεμα, θαρρετά, θαρρετός, θάρρητα, θάρρος, θράσος, θρασύς, θρασύτητα.

• **ἐπιθυμῆσαι < ἐπὶ + θυμέω-ῶ (< θυμός):** ανεπιθύμητος, απροθυμία, απρόθυμος, επιθυμητικός, επιθυμητός, επιθυμία, εύθυμος, θυμηδία, θυμικός, θυμοειδής, θυμός, θυμόσοφος, λιποθυμία, οξύθυμος, προθυμία, πρόθυμος.

• **ὀργισθῆναι < ὀργίζομαι < ὀργή (θ. ὀργίδ-j-ω > ὀργίζω):** εξοργιστικός, οργή, οργίλος.

• **ἐλεῆσαι < ἐλεέω-ῶ < ἔλεος (θ. ἐλεέσ-ω > ἐλεέω με αποβολή του σ > ἐλεῶ με συναίρεση):** ανελεημόνως, ανελέητος, ανηλεής, ελεεινός, ελεημονητικός, ελεημοσύνη, ελεήμων, ελεητικός, έλεος.

• **ἡσθῆναι < ἡδομαι (= ευχαριστιέμαι, θ. ἡδ-, ἡσ- με τροπή του χαρακτήρα δσε σ μπροστά από το οδοντικό θ > ἡσθήσομαι, ἡσθην):** αηδία, ηδονή, ηδονικός, ηδονισμός, ηδονιστής, ηδονιστικός, ηδονοβλεψία, ηδονοθήρας, ηδονολάτρης, ηδονόπληκτος, ηδονόχαρος, ηδύγλωσσος, ηδυλογία, ηδυντικός, ηδύοσμα, ηδύοσμος (= δύοσμος), ηδυπάθεια, ηδυπαθής, ηδύποτο (= λικέρ), ηδύς, ήδυσμα, ηδύφωνος, ηδύφωτος.

• **λυπηθῆναι < λυπέομαι-οὔμαι < λύπη (θ. λυπε-j ω> λυπέ-ω > λυπῶ):** αλύπητα, άλυπος, αξιολύπητος, λύπη, λυπηρός, λύπηση, λυπητερός, λυπομανής, λυπομανία, περίλυπος, συλλυπητήριος.

• **ἔστι < εἰμί (ρ. ἐσ-, -μι- κατάληξη > ἐμ-μί· με αφομοίωση > εἰμί με απλοποίηση και αντέκταση):** ανούσιος, απουσία, εξουσία, επουσιώδης, εσθλός, ετυμολογία, ετυμολογικός, έτυμον, ομοούσιος, ον, οντολογία, οντολογικός, όντως, ουσία, ουσιαστικός, ουσιώδης, παρετυμολογία, παρετυμολογικός, (το) παρόν, παροντικός, παρουσία, παρουσιαστικό, περιουσία, περιουσιακός, περιούσιος.

• **δεῖ, δέοντος < δεῖ:** δέον, δεόντως, δεοντολογία, δεοντολογικός, δέηση, δεητικός, αδέητος, ενδεής, ένδεια.

• **ὁμοίως:** αφομοίωση, εξομοίωση, ομογένεια, ομόθρησκος, ομοϊδεάτης, ομοιογένεια, ομοιομορφία, ὅμοιος, ομοιόσταση, ομοιότητα, ομοίωμα, ομοιωματικός, ομολογία, ὁμόνοια, ὁμορος, παρόμοιος, παρομοίωση, προσομοίωση.

• **πάθη < πάσχω:** αδενοπάθεια, αντιπάθεια, αντιπαθής, αντιπαθητικός, απάθεια, απαθής, εμπάθεια, εμπαθής, ευπάθεια, ηδυνάθεια, καρδιοπάθεια, μετριοπάθεια, μετριοπαθής, μυστικοπάθεια, πάθημα, πάθηση, παθητικός, παθητικότητα, παθιάρης, παθογένεια, παθογόνος, παθολογία, παθολογικός, πάθος, πένθιμος, πένθος, πλημμυροπαθής, προσπάθεια, σεισμοπαθής, συμπάθεια, συμπαθής, συμπαθητικός, ωραιοπαθής.

• **πράξεις, πράξεις < πράττω:** αδιαπραγμάτευτος, αντίπραξη, άπρακτος, απραξία, διαπραγμάτευση, διάπραξη, εισπράκτορας, είσπραξη, έμπρακτος, εχθροπραξία, κοινοπραξία, πράγμα, πραγματεία, πράγματι, πραγματικός, πραγματικότητα, πραγματισμός, πραγματογνώμων, πραγματοποίηση, πρακτικός, πράκτορας, πρακτορείο, πραμάτεια, πράξη, πραξικόπημα, πραξικοπηματίας, σύμπραξη.

• **ἀμαρτάνεται < ἀμαρτάνομαι (ρ. σμαρ- ή μερ- + στερητικό α + πρόσφυμα τ > α-σμαρ-τ > ἀμάρτ- με τροπή του σ σε δασεία > ἀμαρτ- + πρόσφυμα αν > ἀμαρτάνω):** αμάρτημα, αμαρτία, αμαρτωλός, αναμάρτητος.

• **ψέγεται < ψέγομαι < ψόγος (με ετεροίωση):** αψεγάδιαστος, άψογος, φιλόσογος, ψεγάδι, ψεγάδιασμα, ψέκτης, ψεκτικός, ψεκτός, ψόγος.

• **ἐπαινείται < ἐπαινέω-ω:** αινετός, επαινέτης, επαινετικός, επαινετός, έπαινος, παίνεμα, παραίνηση, παραινετικός, συναίνηση, συναινετικός.

• **κατορθοῦται < κατὰ + ὀρθόω-ω:** αδιόρθωτος, ακατόρθωτος, διόρθωμα, διορθώνω, διόρθωση, διορθωτής, διορθωτικό, επανορθώνω, επανόρθωση, επανορθωτικός, επιδιόρθωση, κατόρθωμα, κατορθώνω, ὀρθιος, ορθολογισμός, ορθολογιστής, ορθοπτικός, ορθός, ορθοσκόπηση, ορθοσκόπιο, ορθοστασία, ορθοστάτης, ορθοστατικός, ορθότητα, ορθοτομία, ορθοτροπισμός, ορθόφρων, ορθοφωνία, ορθώνω, παλινόρθωση.

• **ἀρετή < ἀραρίσκω (= τακτοποιώ, προετοιμάζω, συνδέω):** αρέσκεια, αρεστός, άρθρο, αριθμός, αριστείο, αριστοκρατία, άριστος, άρμα, αρμονία, αρμός, δυσαρέσκεια, ενάρετος, πανάρετος, φιλαρέσκεια.

• **ἔξις < ἔχω (θ. σεχ-, έχ-, σχ-, σχε-, σχη-):** ακάθεκτος, αλληλουχία, ανακωχή, ανεκτικός, ανέχεια, ανοχή, άσχετος, διπλωματούχος, έξη, εξής, εξοχή, εποχή, ευεξία, ευωχία, εχεμύθεια, ζαχαρούχος, κατοχή, καχεκτικός, καχεξία, κληρουχία, οχυρός, οχύρωση, παροχή, περιεκτικός, προεξοχή, προνομιούχος, προσεκτικός, πτυχιούχος, σοκολατούχος, συμβασιούχος, συνέχεια, συνοχή, σχέδιο, σχεδόν, σχέση, σχετικός, σχήμα, σχολείο, τροπαιούχος.

• **προαιρετική, αἰρεῖσθαι < πρὸ + αἰρέω-ω (ρ. Far- + j > Faίρ-, > αἰρ-, > αἰρέ-ω, ρ. Feλ-, Faλ-):** αἵρεση, αιρετικός, αιρετός, αναίρεση, αναιρετικός, αρχαιρεσία, αφαίρεση, αφηρημάδα, διαίρεση, διαιρέτης, διαιρετός, εξαιρετικός, καθαίρεση, προαίρεση, προαιρετικός, συναίρεση, συνηρημένος.

• **ὠρισμένη, ὀρίσειεν < ὀρίζω < ὄρος (= ὄριο, σύνορο):** ακαθόριστος, αόριστος, αφορισμός, αφοριστικός, διορισμός, διοριστήριο, εξορία, εξόριστος,

επανακαθορισμός, καθοριστικός, μεθόριος, οριακός, ορίζοντας, ορίζοντιος, οριζοντίωση, όριο, οριοθέτηση, ορισμός, οριστική, οριστικός, παραμεθόριος, περιορισμός, περιοριστικός, προκαθορισμός, προορισμός, προσδιορισμός, προσδιοριστικός, συνοριακός, σύνορο.

• **φρόνιμος < φρήν (γεν. φρενός):** αφροσύνη, εθνικόφρων, ευφροσύνη, εχέφρων, καταφρόνια, μετριοφροσύνη, μετριόφρων, νομιμοφροσύνη, παραφροσύνη, παράφρων, περιφρόνηση, περιφρονητικός, σωφροσύνη, φιλοφρόνηση, φρενίτιδα, φρενοβλαβής, φρενοκομείο, φρόνημα, φρονηματισμός, φρόνηση, φρονιμότης.

• **πάθει < πάσχω:** αδενοπάθεια, αντιπάθεια, αντιπαθής, αντιπαθητικός, απάθεια, απαθής, εμπάθεια, εμπαθής, ευπάθεια, ηδυπάθεια, καρδιοπάθεια, μετριοπάθεια, μετριοπαθής, μυστικοπάθεια, πάθημα, πάθηση, παθητικός, παθητικότητα, παθιάρης, παθογένεια, παθογόνος, παθολογία, παθολογικός, πάθος, πένθιμος, πένθος, πλημμυροπαθής, προσπάθεια, σεισμοπαθής, συμπάθεια, συμπαθής, συμπαθητικός, ωραιοπαθής.

• **εύρίσκειν < εύρίσκω:** ανεύρεση, δυσεύρετος, εύρεση, ευρεσιτεχνία, ευρετήριο, ευρετής, εύρετρα, εύρημα, ευρηματικός, εφεύρεση, εφευρέτης, εφευρετικός, συνεύρεση.